

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Міграційна політика ЄС»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (право)

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою
Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 29.08.2023р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023р. № 2

Розробник:

завідувач кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат економічних наук, доцент Лук'янихіна О.А.

Рецензенти:

1. Професор кафедри міжнародних економічних відносин ННІ БіЕМ СумДУ,
доктор економічних наук, професор Таранюк Л.М.
2. Директор Сумської філії Харківського національного університету
внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Лукаш С.С.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 8	08 Право 081 Право; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 2__ Семестр ____4____ Види контролю: __залік__
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – __18__;		Лекції – __6__;
Семінарські заняття – __18__;		Семінарські заняття – __8__;
Самостійна робота – __54__;		Самостійна робота – __76__;

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – набуття студентами знань про основні засади й особливості реалізації міграційної політики в Європейському Союзі у сучасних умовах

Завдання:

- визначити зміст міграції, її види, причини і наслідки міграційних процесів, їх вплив на суспільні (демографічні, економічні, соціальні, культурні) процеси;
- дослідити основні принципи та підходи до реалізації міграційної політики в ЄС, її правове і соціально-культурне підґрунтя;
- обґрунтувати раціональні форми управління міграційними процесами в Україні, використовуючи досвід ЄС;
- розвинути вміння всебічно, критично аналізувати інформацію різноманітних джерел, самостійно трактувати проблеми суспільного розвитку минулого й сучасності;

Міждисциплінарні зв'язки:

В освітньо-професійних програмах підготовки бакалавра «Міграційна політика ЄС» пов'язана з дисциплінами – «Політологія», «Міжнародна економіка», «Міжнародне право» тощо.

Очікувані результати навчання: в результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- сутність, види, причини міграції як категорії;
- сутність, моделі і чинники формування міграційної політики України;
- основні принципи та підходи до реалізації міграційної політики в ЄС;
- нормативно-правову базу і функції державних органів України з питань

міграції;

- основні нормативно-правові акти у сфері міграції у ЄС;
- основні органи регулювання і контролю у сфері міграції у ЄС;
- основні тенденції міграційних процесів сучасності, їх позитивні і негативні наслідки для країн України та ЄС.

вміти:

- ідентифікувати види міграцій, аналізувати їх причини і наслідки для країн;
- виявляти подібні і відмінні аспекти міграційних процесів в Україні і в країнах ЄС, ідентифікувати пов'язані з цим ризики;
- виокремлювати інструменти та механізми міграційної політики ЄС з можливістю їх застосування в Україні;
- аналізувати загальноприйнятну систему заходів і механізмів регулювання міграції у світі та нормативну базу України з питань міграції;
- виявляти недоліки практичної реалізації державної міграційної політики України;
- застосовувати на практиці набуті знання з міграційної політики.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціальні задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК 2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК 3.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
	ЗК 6	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
	ЗК 7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК 9	Здатність працювати в команді.
	ЗК 11	Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК 12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК3.	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
	СК4.	Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.
	СК5.	Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
	СК6.	Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України
	СК 9	Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології, необхідні під час здійснення юридичної діяльності

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА №1. «Міграція у сучасному світі».

Міграція: сутність, види. Зовнішня і внутрішня міграція. Легальна та нелегальна міграція. Трудова міграція. Причини міграційних процесів. Значення міграції для розвитку країн. Позитивні та негативні аспекти міграційних процесів. Міграція і стійкий розвиток. Порядок денний до 2030 року– зв'язок міграційних процесів і цілей сталого розвитку.¹⁰ Скорочення нерівності, ⁵ Гендерна рівність ¹¹ Сталий розвиток міст і громад та іншими)

ТЕМА № 2. «Теоретичні основи міграційної політики»

Міграційна політика: сутність, методи. Етапи розвитку міграційних процесів в Європі і формування міграційної політики ЄС. Міграційні кризи. Протидія міграційній кризі. Основні напрямки міграційної політики. Актуальні аспекти міграційних процесів у Європі.

ТЕМА № 3. «Нормативно-правове та інституційне забезпечення міграційної політики у ЄС»

Міграційне право Європейського Союзу. Спільний та диференційований підхід країн-членів ЄС до питань управління міграційними процесами. Співвідношення повноважень ЄС та держав-членів у сфері міграції. Правове регулювання міграційних прав на національному рівні.

Інституції Європейського Союзу у галузі міграції. Діяльність Ради Європи у сфері міграції. Європейська агенція з прикордонної і берегової охорони (FRONTEX) з питань міграційного права ЄС. Агенство Європейського Союзу з питань притулку (EUAA). Агенція ЄС з питань правоохоронного співробітництва (EUROPOL) з питань міграційного права ЄС. Європейська агенція з питань співробітництва у кримінальному

правосудді (EUROJUST) з питань міграційного права ЄС. Повноваження Європейської агенції з фундаментальних прав (FRA) у сфері міграції.

ТЕМА № 4. Регуляторна політика ЄС внутрішньої та зовнішньої легальної міграції.

Спільний та диференційований підхід країн-членів ЄС до питань мігрантів. Внутрішня міграція. Зовнішня міграція. Трудова міграція. Виклики для Європейських країн, які приймають трудових мігрантів. Міграція з третіх країн.

Легальні мігранти з третіх країн. Права, порядок реалізації. Імміграція

Повноваження Європейської агенції з фундаментальних прав (FRA) у сфері міграції. Правові засади міграційних прав громадян ЄС та членів їхніх сімей. Право громадян ЄС і членів їхніх сімей на вільний в'їзд на територію держави-члена або виїзд з неї та проживання строком до 5-ти років. Право на постійне проживання на території приймаючої держави строком на 5 та більше послідовних років: умови та порядок реалізації. Обмеження міграційних прав, що можуть застосовуватися до громадян ЄС і членів їхніх сімей: підстави, порядок застосування і процесуальні гарантії.

ТЕМА №5. «Політика ЄС у сфері надання притулку»

Поняття, правові засади та принципи Спільної політики притулку ЄС. Зобов'язання держав-членів. Особи, яким надається міжнародний захист у праві ЄС: шукачі притулку, біженці, особи, яким надано додатковий захист, особи, яким надається тимчасовий захист.

Повноваження Агентства Європейського Союзу з надання притулку (EUAA) у минулому Європейського офісу з підтримки притулку (EASO) з питань міграційного права ЄС. Політика держав-членів ЄС до українських біженців у період російсько-української війни.

New Pact on Migration and Asylum: new mandate, new start for the European Union Agency for Asylum, A fresh start on migration in Europe, Statistics on migration to Europe

ТЕМА №6. «Європейська політика протидії нелегальній міграції»

Нелегальна міграція: сутність, причини виникнення. Країни, які зазнають найбільш негативних наслідків від міграційних процесів; забезпечення посилення охорони зовнішнього кордону ЄС та боротьби зі злочинними організаціями, які нелегально переправляють мігрантів у держави-члени ЄС. Правові наслідки незаконного перетину кордонів держав-членів ЄС. Правові засади протидії та боротьби з нелегальною міграцією у праві ЄС. Заходи, що вживаються ЄС і державами-членами з метою протидії нелегальній міграції. Організаційно-правовий механізм ЄС у сфері боротьби з нелегальною міграцією (EASO, FRONTEX, EUROPOL, EUROJUST, FRA). Запобігання і боротьба із торгівлею людьми у праві ЄС (Директива 2011/36/EU). Проблеми у країнах ЄС, обумовлені та пов'язані з міграцією.

ТЕМА №7. «Міграційні процеси в Україні».

Загальні засади міграційних процесів в Україні. Передумови та причини розвитку міграційних хвиль в Україні. Етапи розвитку міграційної політики в Україні кінця XX- початку XXI ст. Наслідки міграції населення України за кордон для соціально-економічного розвитку країни. Трудова міграція. Міграція чоловіків після 2014року. Безпекові детермінанти міграційних процесів.

ТЕМА №8. «Співпраця ЄС та України в міграційній сфері»

Євроінтеграційні кроки України. Розвиток міграційної політики під впливом Євроінтеграційних процесів України Роль міграційної політики у формуванні відносин між Україною та ЄС.

Правові засади регулювання відносин між Україною та ЄС в міграційній сфері. Безвізовий режим України та ЄС. Співпраця України та ЄС із питань міграції, притулку та управління кордонами. Співпраця України з EUAM та EUBAM у сфері міграції.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр №3							
Тема № 1: Міграція у сучасному світі	10	2	2		-	6	
Тема № 2: Теоретичні основи міграційної політики	10	2	2		-	6	
Тема № 3: Нормативно-правове та інституційне забезпечення міграційної політики у ЄС	12	2	2		-	8	
Тема № 4 Регуляторна політика ЄС внутрішньої та зовнішньої легальної міграції	11	2	2		-	7	
Тема № 5: Політика ЄС у сфері надання притулку	11	2	2		-	7	
Тема №6: Європейська політика протидії нелегальній міграції	12	2	2		-	8	
Тема №7: Міграційні процеси в Україні	12	2	2		-	8	
Тема №8: Співпраця ЄС та України в міграційній сфері	12	4	4		-	4	
Всього за семестр	90	18	18			54	залік

.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота

Семестр №3							
Тема № 1: Міграція у сучасному світі	10				-	10	
Тема № 2: Теоретичні основи міграційної політики	10	2			-	8	
Тема № 3: Нормативно-правове та інституційне забезпечення міграційної політики у ЄС	12	2			-	10	
Тема № 4 Регуляторна політика ЄС внутрішньої та зовнішньої легальної міграції	12		2		-	10	
Тема № 5: Політика ЄС у сфері надання притулку	12		2		-	10	
Тема №6: Європейська політика протидії нелегальній міграції	10		2		-	8	
Тема №7: Міграційні процеси в Україні	12	2			-	10	
Тема №8: Співпраця ЄС та України в міграційній сфері	12		2		-	10	
Всього за семестр	90	6	8			76	залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

		Література:
Тема № 1: Міграція у сучасному світі		
1	1. Законспектувати і вивчити програмні питання 1. Освітня міграція 2. Трудова міграція 3. Як по'язані міграція і цілі сталого розвитку (Порядок денний сталого розвитку до 2030 року)?	Міжнародна термінологія у сфері міграції: українсько-англійський тлумачний словник. К.: БЛАНК-ПРЕС, 2015. 100 с. URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/iom_migration_glossary_color_block_press.pdf https://www.iom.int/migration-sustainable-development-and-2030-agenda
2	Скласти словник термінів до теми.	
3	Написати анотацію наукової статті*	
Тема № 2: Теоретичні основи міграційної політики		
1	Законспектувати і вивчити програмні питання 1. Які є міжнародні організації, які займаються питаннями, викликаними або обумовленими міграційними процесами? 2. Механізми міграційної політики	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців. Офіційний веб-сайт. URL: http://www.unhcr.org.ua/unhcr_uk Міжнародна організація з міграції (МОМ). Агентство ООН з питань міграції.. URL: http://iom.org.ua/ua . The International Organization for Migration. URL: http://www.iom.int . Офіційний веб-сайт Комісії з Міжнародної міграції. URL: http://www.gcim.org/en/ .
2	Скласти словник термінів до теми.	
3	Написати анотацію наукової статті*	

Тема №3 : Нормативно-правове та інституційне забезпечення міграційної політики у ЄС		
1	Законспектувати і вивчити програмні питання: 1. Чим обумовлені розбіжності у ставленні і наданні офіційного статусу до мігрантів у різних країнах-членах ЄС?	Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : НІСД. 2018. 472 с. Євроінтеграційний портал/ Право ЄС. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/pravo-yes
2	Скласти словник термінів до теми.	
3	Написати анотацію наукової статті*	
Тема № 4: Регуляторна політика ЄС внутрішньої та зовнішньої легальної міграції		
1	Законспектувати і вивчити програмні питання: 1. Чи є проблемою для країн ЄС внутрішні міграції? Чи можна назвати переміщення осіб між країнами ЄС внутрішніми міграціями? 2. Які наслідки внутрішньої і зовнішньої міграцій для країн ЄС? 3. Виклики для Європейських країн, які приймають трудових мігрантів.	Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України /О. А. Малиновська. К. : НІСД, 2014. 48 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2014-07/migr_pol-68f1d.pdf 3.В. О. Лук'янихін, О. А. Лук'янихіна, А. Ю. Андрєєв, М. І. Діденко Міграційні виклики на Європейському ринку праці в умовах війни, 2022. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.24.58
2	Скласти словник термінів до теми.	
3	Написати анотацію наукової статті*	
Тема № 5: Політика ЄС у сфері надання притулку		
1	Законспектувати і вивчити програмні питання (ДСР): 1. Які зміни відбулися у нормативних документах ЄС і процедурах надання притулку громадянам України після 24 лютого 2022 року? 2. Проаналізуйте, хто в ЄС називається несанкціонованим іммігрантом і як оцінюють їх кількість	1. Migration and Home Affairs URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-refugees-ukraine_uk#ref-%D1%85%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B9 2. https://www.pewresearch.org/global/2019/11/13/europes-unauthorized-immigrant-population-peaks-in-2016-then-levels-off/
2	Скласти словник термінів до теми.	
3	Написати анотацію наукової статті*	
Тема № 6 Європейська політика протидії нелегальній міграції		
1	Законспектувати і вивчити програмні питання: 1. Проаналізуйте статистику. З чим пов'язані зміни кількісного і етнічного нелегальних мігрантів 2. Занотуйте основні заходи щодо запобігання нелегальній міграції 3. Як пов'язані між собою дискримінація і нелегальна міграція?	Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. Аналітичний центр Cedos. URL: https://cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiina-kryza-v-yesstatystyka-ta-analiz-polityky Відлер О. М. Теоретичні підходи до визначення поняття механізми державного

		управління у сфері протидії нелегальній міграції, 2016. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2016/21.pdf
2	Скласти словник термінів до теми.	
3	Написати анотацію наукової статті*	
Тема № 7: Міграційні процеси в Україні		
	Законспектувати і вивчити програмні питання (ДСР): 1. Як вплинули міжетнічні і військові конфлікти у пострадянських країнах на міграційні процеси ЄС?? 2. Як пов'язаний ринок праці і міграційні процеси в Україні? 3. Як освітня міграція впливає на етнічний і культурний розвиток в Україні?	Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції..., 2018. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2018_2_3
2	Скласти словник термінів до теми.	
	Написати анотацію наукової статті*	
Тема № 8: Співпраця ЄС та України в міграційній сфері		
1	Законспектувати і вивчити програмні питання (ДСР): 1. Що сприяло зближенню України і ЄС у 2022-2023 роках? 2. Які зиски і ризики є для країн ЄС і України внаслідок міграційних процесів, пов'язаних з війною.	Лук'янихіна О. А. Виклики міграції та можливості програм освітніх обмінів ЄС. URL: https://kmeep.law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/kr_st_migration_2023.pdf Лук'янихіна О., Лук'янихін В. О., Білокур І. Виклики для регіонів України у період воєнного стану. URL: http://surl.li/enlda Євроінтеграційний портал URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/pravo-yes https://mon.gov.ua/ua/tag/yevropejska-ta-yevroatlantichna-integraciya
2	Скласти словник термінів до теми.	
3	Написати анотацію наукової статті*	

* – анотація наукової статті пишеться студентом у кількості 1 на семестр

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Міграція: сутність, види.
2. Сутність міграційної політики і її моделі.
3. Управління міграційними процесами як політична проблема.
4. Методи та методологія дослідження міграції.
5. Міжнародна і внутрішня міграції та їх вплив на геополітичний процес.
6. Зовнішня міграція як фактор динаміки етнонаціональної структури.
7. Трудова міграція: сутність, причини, наслідки.
8. Освітня міграція- розвиток поняття.
9. Біженці та права людини. Конвенція ООН 1951р., протокол ООН 1961 р. про статус біженців.
10. Конституція України та законодавство про міграційні процеси, повернення депортованих.
11. Імміграція в Україну етнічних груп: динаміка, проблеми облаштування.
12. Політико-правове регулювання міграційних процесів в Україні.

13. Міграційні кризи 20 і 21 століть: причини, характерні особливості.
14. Вимушена міграція та безпечні країни, витіснення мігрантів.
15. Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих мігрантів.
16. Міжнародна організація з міграції (МОМ). Конституція МОМ, практика.
17. Міграційна політика та практика регулювання міграції у Німеччині.
18. Міграційна політика Італії.
19. Міграційна політика у соціально-орієнтованих економіках Європи: Швеція.
20. Сутність та особливості міграційної політики Франції.
21. Політика західноєвропейських держав щодо надання притулку.
22. Антидискримінаційна політика у Великій Британії.
23. Європейське законодавство з надання притулку.
24. Імміграційна політика країн Європи: альтернативи для України.
25. Концепція державної міграційної політики України.
26. Нелегальна міграція: досвід протидії європейських країн.
27. Органи і служби міграційного регулювання в Європі.
28. Етапи, характеристики і наслідки міграцій для України за часів незалежності.
29. Органи міграційного регулювання в Україні.
30. Внутрішньо переміщені особи в Україні – нормативно-правове регулювання з боку держави.
31. Біженці в Україні: критерії визначення, натуралізація, принципи регулювання прав.
32. Сучасне міграційне законодавство України.
33. Україна на шляху до Європейської асоціації: законодавство, етапи розвитку питання.
34. Дискримінаційні загрози для мігрантів у чужих країнах і як їх уникнути.
35. Міграція як джерело можливостей і загроз.

5.1.2. Теми курсових робіт –не передбачено навчальним планом

5.1.3. Теми наукових робіт

1. Проблема біженців як глобальна проблема: шляхи вирішення, тенденції.
2. Дослідження міграцій в Європі: культурологічний аспект.
3. Дослідження міграцій в Європі: економічний аспект.
4. Дослідження міграцій в Європі: безпековий аспект.
5. Міграція і толерантність в Україні.
6. Торгівля людьми і актуальні проблеми боротьби з нею.
7. Ринок кримінального використання трудових ресурсів.
8. Актуальні питання міграції у Європі та в Україні.
9. Вплив міграції на трудовий потенціал України.
10. Міграція і національна безпека.
11. Репатріанти та трудові мігранти, їхня роль у суспільно-політичних

- процесах країни.
12. Міграційні процеси в Україні в умовах воєнного стану.
 13. Вплив війни в Україні на міграційні процеси у світі.
 14. Міграція і політичний процес.
 15. Міграційні процеси як чинник перманентної трансформаційної динаміки соціально-політичних структур.
 16. Міжнародна міграція та Європа: права біженців, пошуки вирішення проблем.
 17. Наслідки і загрози міграційних процесів внаслідок війни в Україні.
 18. «Нові» мігрантські меншини: концептуальні підходи, міжнародно-правова практика.
 19. Міграція як наслідок етнічних конфліктів на пострадянському просторі.
 20. Військові конфлікти як драйвер міграційних процесів.
 21. Міграційна політика та демографічна ситуація.
 22. Захист прав біженців у Європейських країнах.
 23. Зміни законодавства у країнах ЄС щодо біженців з України внаслідок російсько-української війни.
 24. Права дітей-біженців з України внаслідок війни.
 25. Гендерні аспекти міграції внаслідок війни.
 26. Крос-культурні взаємодії і впливи як результат міграційних процесів.
 27. Міграційні загрози на прикордонних територіях.
 28. Нелегальна міграція в Україні: проблеми і виклики.
 29. Соціально-економічні наслідки внутрішніх міграційних процесів.
 30. Екологічні аспекти міграції.
 31. Сучасна міграційна ситуація в Україні: проблеми та перспективи розв'язання.
 32. Цифрові рішення у забезпеченні міграційних процедур і послуг.

6. Методи навчання

Аудиторні заняття проводяться у формі читання проблемно-евристичних лекцій; семінарських занять, на яких здобувачі повинні якісно опрацювати новий матеріал на рівні вмінь і навичок, закріпити отримані теоретичні знання.

Семінар є активною формою навчального процесу, який передбачає обговорення під керівництвом викладача підготовлених студентами доповідей і повідомлень чи проблемного питання, участь студентів у дискусіях, виступи з доповненнями до відповідей колег. На семінарах студенти розширюють, поглиблюють і зміцнюють набуті на лекціях і під час самостійної роботи знання, накопичують у пам'яті нові факти, положення, вчать критично аналізувати документи і матеріали, набувають навиків публічних виступів, ведення полеміки, обстоювання власних поглядів, виробляють уміння користуватися науковою термінологією й поняттями.

Методика вивчення навчальної дисципліни в цілому передбачає впровадження педагогіки співробітництва, комунікативної культури, педагогічного спілкування викладачів зі студентами, їх професійної етики, навчання майбутніх фахівців умінню взаємодій з людьми.

Методика викладання також передбачає оптимальне співвідношення

теоретичного і практичного навчання, що дозволяє отримати у встановлені терміни студентами глибоких теоретичних знань, практичних навичок і вмінь з даної дисципліни. Забезпечується впровадження в освітній процес найновіших досягнень юридичної науки, передового педагогічного досвіду.

Для цього використовується повний комплекс основних методів навчання: словесний, наочний і практичний. З метою інтенсифікації процесу навчання, вдосконалення контролю за засвоєнням матеріалу курсу використовуються як традиційні методи викладання (від простого до складного, індукції і дедукції, повторення, звернення, послідовність, взаємозв'язок, методу аналогій тощо), так і впроваджуються програмоване навчання та програмований контроль знань, ділові ігри, контрольні завдання, кейс-метод тощо. Удосконалення методики передбачає широке використання технічних засобів і активних форм навчання (лекцій-дискусій, ділових ігор, тестів різного рівня складності).

Науковими і методологічними основами навчальної дисципліни виступають видання Європейської Комісії, МОП, МОМ, компетентних інституцій усіх 28 країн-членів ЄС, нормативні акти, наукові публікації, статистичні бази даних, сучасна практика управління міграційними процесами в ЄС та в Україні.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

7.1. Контрольні питання, які виносяться на підсумковий контроль (залік).

1. Сутність міграції.
2. Види міграцій.
3. Причини міграційних процесів.
4. Наслідки міграцій. Значення міграції для розвитку країн.
5. Міграційна політика: сутність, методи.
6. Етапи розвитку міграційних процесів в Європі і формування міграційної політики ЄС.
7. Міграційні кризи. Протидія міграційній кризі.
8. Основні напрямки міграційної політики. інституції Європейського Союзу у галузі міграції.
9. Міграційне право Європейського Союзу.
10. Спільний та диференційований підхід країн-членів ЄС до питань управління міграційними процесами.
11. Співвідношення повноважень ЄС та держав-членів у сфері міграції.
12. Правове регулювання міграційних прав на національному рівні.
13. Зв'язок міграційних процесів і цілей сталого розвитку.
14. Європейська агенція з прикордонної і берегової охорони (FRONTEx) з питань міграційного права ЄС.
15. Повноваження Агентства Європейського Союзу з надання притулку (EUAA) з питань міграційного права ЄС.
16. Агенція ЄС з питань правоохоронного співробітництва (EUROPOL) з питань міграційного права ЄС.
17. Європейська агенція з питань співробітництва у кримінальному правосудді (EUROJUST) з питань міграційного права ЄС.

18. Повноваження Європейської агенції з фундаментальних прав (FRA) у сфері міграції.
19. Правові засади міграційних прав громадян ЄС та членів їхніх сімей.
20. Право громадян ЄС і членів їхніх сімей на вільний в'їзд на територію держави-члена або виїзд з неї та проживання строком до 5-ти років.
21. Право на постійне проживання на території приймаючої держави строком на 5 та більше послідовних років: умови та порядок реалізації.
22. Обмеження міграційних прав, що можуть застосовуватися до громадян ЄС і членів їхніх сімей: підстави, порядок застосування і процесуальні гарантії.
23. Легальні мігранти з третіх країн. Права, порядок реалізації. Імміграція
24. Поняття, правові засади та принципи Спільної політики притулку ЄС. Зобов'язання держав-членів.
25. Особи, яким надається міжнародний захист у праві ЄС: шукачі притулку, біженці, особи, яким надано додатковий захист, особи, яким надається тимчасовий захист.
26. Повноваження Європейського офісу з підтримки притулку (EASO) з питань міграційного права ЄС.
27. Політика держав-членів ЄС до українських біженців у період російсько-української війни.
28. Нелегальна міграція: сутність, причини виникнення. Країни, які зазнають найбільш негативних наслідків від міграційних процесів; забезпечення посилення охорони зовнішнього кордону ЄС та боротьби зі злочинними організаціями, які нелегально переправляють мігрантів у держави-члени ЄС.
29. Правові наслідки незаконного перетину кордонів держав-членів ЄС.
30. Правові засади протидії та боротьби з нелегальною міграцією у праві ЄС.
31. Заходи, що вживаються ЄС і державами-членами з метою протидії нелегальній міграції.
32. Організаційно-правовий механізм ЄС у сфері боротьби з нелегальною міграцією (EASO, FRONTEX, EUROPOL, EUROJUST, FRA).
33. Запобігання і боротьба із торгівлею людьми у праві ЄС (Директива 2011/36/EU).
34. Проблеми у країнах ЄС, обумовлені та пов'язані з міграцією.
35. Загальні засади міграційних процесів в Україні.
36. Передумови та причини розвитку міграційних хвиль в Україні.
Наслідки міграції населення
37. України за кордон для соціально-економічного розвитку країни.
38. Трудова міграція.
39. Міграція внаслідок війни Росії проти України.
40. Безпекові детермінанти міграційних процесів.
41. Наслідки зовнішньої міграції і виклики для України
42. Етапи розвитку міграційної політики в Україні кінця XX- початку XXI ст.
43. Розвиток міграційної політики під впливом Євроінтеграційних процесів України

44. Роль міграційної політики у формуванні відносин між Україною та ЄС.
45. Правові засади регулювання відносин між Україною та ЄС в міграційній сфері.
46. Безвізовий режим України та ЄС.
47. Співпраця України та ЄС із питань міграції, притулку та управління кордонами.
48. Співпраця України з EUAM та EUBAM у сфері міграції.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом (слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Студент (слухач), який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках студентів (слухачів), залікових книжках. **Присутність студентів (слухачів) на проведенні підсумкового контролю (заліку) обов'язкова.** Якщо студент (слухач) не з'явився на підсумковий контроль, то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзаміні), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (заліку), які використовуються при розрахунку успішності студентів (слухачів), становить – **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Студент (слухач), який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії. Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Студентам (слухачам), які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Студенти (слухачі), які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Критерії оцінювання результатів роботи здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*роботу на семінарських заняттях, виконання самостійних навчальних та індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедрою визначено такі вимоги до здобувачів вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 3 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної	Отримати за підсумковий контроль

	роботи, вирішити контрольне завдання тощо.	не менше 30 балів
--	--	-------------------

При формуванні системи критеріїв оцінювання якості навчання враховуються: 1) рівень знань; 2) навички самостійної роботи; 3) уміння застосувати знання на практиці.

Визначаючи рівень знань, слід брати до уваги:

- глибину і міцність знань;
- рівень мислення;
- вміння синтезувати знання по окремих темах;
- вміння складати розгорнутий план відповіді;
- давати точні формулювання;
- правильно користуватись понятійним апаратом;
- культура відповіді (грамотність, логічність і послідовність викладу);
- виконання навичок і прийоми виконання семінарських завдань.

Навички самостійної роботи передбачають:

- навички пошуку необхідної літератури;
- орієнтацію в потоці інформації по обраній спеціальності;
- навички ведення записів (складання простого і розгорнутого плану, конспекту, реферату, виступу, а також навички науково-пошукової роботи.

Уміння застосувати знання на практиці.

- реалізація на семінарських заняттях.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за національною шкалою, в балах і за шкалою ECTS

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
			Оцінка	Пояснення
12	97 – 100	Відмінно ("зараховано")	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
11	84-96			
10	90-93			
9	85 – 89	Добре ("зараховано")	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
8	80-84			
7	75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
6	70 – 74	Задовільно ("зараховано")	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні

5	65-69			практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
4	60 – 64		Е	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
3	40 – 59	Незадовільно („не зараховано”)	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
2	21 – 40			
1	1 – 34		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , потрібні практичні навички роботи не сформовані , усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативна основна

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України №1629-IV від 18.03.2004 із змінами від 04.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
3. Про зайнятість населення: Закон України № 5067-VI від 05.07.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 24 (14.06.2013). Ст. 243. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
4. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні :Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI (зі змінами від 13.05.2014) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>
5. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
6. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 05 листопада 2015 року № 761-VIII. Url: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-viii>.

7. Національна економічна стратегія до 2030 року: затв. Постановою Кабінету міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>
8. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: розпорядження КМУ від 12 липня 2017 р. № 482-р URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text>
9. План заходів на 2018-2021 роки щодо реалізації державної міграційної політики України на період до 2025 року: Затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2018 р. № 602-р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-2018-%D1%80#Text>
10. Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України: Постанова КМУ від 20 серпня 2014 р. № 360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF#Text>
11. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 черв. 1994 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_012.
12. Про ратифікацію Протоколу до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським Співтовариством про загальні принципи участі України в програмах Співтовариства: Закон України від 21.09.2011 №3764-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3764-17#Text>
13. Угода між Європейським Союзом і Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях Європейського Союзу із врегулювання криз, ратифікована Законом України №137-VI від 06.03.2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137-17#Text>
14. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз: Закон України № 994_850 від 18.06.2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_850.
15. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб від 18 черв. 2007 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_851
16. Угода між Україною та Європейським Союзом про внесення змін до Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз від 23 лип. 2012 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_b15.
17. Угода між Урядом України і Комісією Європейських Співтовариств про заснування представництва Комісії Європейських Співтовариств в Україні та про його привілеї та імунітети від 17 верес. 1993 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_577.
18. Україна як країна притулку: спостереження щодо становища шукачів статусу біженця і біженців в Україні - УВКБ ООН. URL: http://unhcr.org.ua/attachments/article/338/2013%20Ukraine_country_paper_UKR.pdf.
19. Regulation (EU) № 492/2011 on freedom of movement of workers. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32011R0492>.

20. Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001L0055>
Директива Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у випадку масового припливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та несення наслідків цього
21. Директива 2004/38/ЄС Європейського парламенту и Совета от 29 апреля 2004 г. URL: <https://eulaw.edu.ru/spisok-dokumentov-popravu-evropejskogo-soyuza/dokumenty-o-pravahcheloveka-i-grazhdanina/normativnye-akty-osvobode-peredvizheniya-tovarov-lits-i-uslug/direktiva-2004-38-es-evropejskogo-parlamentai-soveta-ot-29-aprelya-2004-g/>.
22. Директива 2003/109/ЄС щодо статусу громадян третіх країн, які проживають на довгостроковій основі URL:
23. Member States' notifications of the temporary reintroduction of border control at internal borders pursuant to Article 25 et seq. of the Schengen Borders Code / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control/docs/ms_notifications_reintroduction_of_border_control_en.pdf.
24. Директива 2009/50 про умови в'їзду та проживання громадян третіх країн в цілях висококваліфікованого працевлаштування від 25.05.2009 (Директива про Блакитну карту) - Термін дії БК : одного до чотирьох років з можливістю поновлення.
25. Директива 2014/36/ЄС про сезонне працевлаштування від 26.02.2014.
26. Директива 2014/66 про внутрішньокорпоративний трансфер висококваліфікованих працівників-громадян третіх держав.
27. Директива 2011/98 щодо запровадження єдиного дозволу на проживання і працевлаштування
28. Директива (ЄС) 2016/801 Європейського Парламенту та Ради від 11 травня 2016 року про умови в'їзду і постійного проживання громадян третіх країн для цілей дослідницької роботи, навчання, підвищення кваліфікації, волонтерської служби, програм обміну студентами (учнями) або навчальних проектів та надомної роботи
29. Директива 2002/90/ЄС про встановлення визначення для допомоги незаконному в'їзду, транзиту і перебуванню: забезпечує загальне визначення для всіх держав-членів ЄС поняття «надання сприяння нелегальній імміграції».
30. Рамкове рішення 2002/946/JHA про підвищення стандартів кримінальної відповідальності з метою покарання за допомогу незаконному в'їзду, транзиту і перебування.
31. Повернення та реадмісія: Директива 2008/115 / ЄС від 16.12.2008 р. про загальні стандарти та процедури в державах-членах щодо повернення незаконно перебуваючих громадян третіх країн
32. Дублінський регламент III 603/2014

33. Регламент 603/2013 про EURODAC

Основна

1. Міграційне право України: підручник (С.М.Гусаров, А.Т.Комзюк, О.Ю. Салманова та ін.); за заг. ред. д-ра юрид. наук, чл.-кор. НАПрН України С.М.Гусарова. Харків: Дімреклами. 2016. 296 с.
2. Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. Київ: НІСД. 2018. 472 с.
3. Міжнародна термінологія у сфері міграції: українсько-англійський тлумачний словник. К.: БЛАНК-ПРЕС, 2015. 100 с. URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/iom_migration_glossary_color_block_press.pdf
4. Міграційні явища та процеси: поняття, методи, факти: довідник, 2-ге видання – доповнене і перероблене / У.Я. Садова, Р.Т. Теслюк, М.М. Біль, О.Т. Риндзак, О.П. Мульська та ін.; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Наук. ред. У.Я. Садова. Львів, 2018. 226 с.

Допоміжна

1. Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів: навч. посібник./ Кол.авторів.; Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2012. 326 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/apmpmon.pdf>
2. Артьомова Т. І. Європейські цінності: ліберальна доктрина крізь призму методології політичної економії. *Економічна теорія*. 2019. № 4. С. 5-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2019_4_3.
3. Білозір О.В. Міжнародно-правове регулювання трудової міграції в рамках Європейського Союзу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / О.В. Білозір. –К., 2014. 20 с.
4. Бурлай Т. В. Оновлення соціального виміру Євросоюзу: основні причини, підходи ЄС та орієнтири для України. *Економічна теорія*. 2017. № 2. С. 69-83 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2017_2_7.
5. Весельська Л.А. Поняття міграції та міграційний процес у сучасних наукових концепціях. Вчені записки ТНУ ім. В.І.Вернадського. Серія: Державне управління. Том 29(68) №1, 2018. С.8-12.
6. Висвітлення питань міграції. Посібник для журналістів. Міжнародний центр із розвитку міграційної політики. Відень, Австрія. URL: https://www.icmpd.org/file/download/54467/file/UA_Momenta%2520Handbook.pdf
7. Вергун, А. М. Тарасенко І. О. Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації. Вісник КНУТД. 2014. №2. URL: <http://knutd.com.ua/publications/pdf/Visnyk/2014-2/207-218.pdf>
8. Відлер О. М. Теоретичні підходи до визначення поняття механізми державного управління у сфері протидії нелегальній міграції. Інвестиції: практика та досвід. 2016. Вип. 3. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2016/21.pdf

- 9 В. О. Лук'янихін, О. А. Лук'янихіна, А. Ю. Андрєєв, М. І. Діденко Міграційні виклики на Європейському ринку праці в умовах війни. Інвестиції: практика та досвід. № 24, 2022. С.58-64. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.24.58>
- 10 Ганна Цімболинець Соціально-економічні аспекти міграційної політики Європейського Союзу. *Міжнародний науковий вісник*. №1(21). 2020. URL: <http://philology.visnyk.zu.edu.ua/index.php/2218-5348/article/view/206774>
- 11 Длугопольська Т.І. Міжнародна міграційна політика: від теорій до імплементацій. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2020. №12. С.31-49
- 12 Дракохруст Т. В. Правове забезпечення державної міграційної політики України: монографія. Тернопіль, ТНЕУ, 2020. 416 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40278/1/%D0%94%D1%80%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D1%85%D1%80%D1%83%D1%81%D1%82.pdf>
- 13 Європейський Союз : навч. посіб. / [А. О. Бояр (кер. авт. кол.), Н. П. Карпчук, Н. І. Романюк та ін.] ; за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 600 с. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-01/European_Union_textbook_0.pdf
- 14 Калина А. В. Ринок праці (національний та міжнародний аспекти). К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2015. 216 с.: іл. Бібліогр. : с. 210-213. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/rynok_praci.pdf
- 15 Касьянов М. М. Українці в міграційних процесах Східної Європи в умовах постбіполярної трансформації міжнародної системи. Монографія. Вінниця; я: ЦОП «Документ принт», 2017. 520 с.
- 16 Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 2. С. 11-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2018_2_3
- 17 Лук'янихіна О. А. Виклики міграції та можливості програм освітніх обмінів ЄС. *Сучасні виклики для міграційної політики: правові, освітні та історичні аспекти* : матеріали науково-практичного круглого столу, Суми, 24 червня 2023 р. / ред. колегія: В. М. Завгородня, А. М. Куліш та ін. Суми : Сумський державний університет, 2023. С.34-38 URL: https://kmeep.law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/kr_st_migration_2023.pdf
- 18 Лук'янихіна О. А., Лук'янихін В. О. Об'єктивізація цілей міграційної політики як відповідь на зовнішні виклики. *Економіка та управління соціально-економічним розвитком країни в умовах глобалізаційних викликів*: матеріали I Всеукраїнського круглого столу. Дніпро: ДДУВС, 2021. С.148-150.
- 19 Лук'янихіна О.А., Лук'янихін В.О. Аналіз чинників до навчання у студентів-іноземців через теорію потреб. *Мова, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі*: збірник наукових праць / [упор. Л. В.

- Біденко]. Суми: Сумський державний університет, 2017. Вип. 4. С.220-227.
- 20 Лук'янихіна О., Лук'янихін В. О., Білокур І. Виклики для регіонів України у період воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права)* : Міжнародна науково-практична конференція (17 червня 2022 р. Одеса) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 887-890. URL: <http://surl.li/enlda>
 - 21 Людський розвиток в Україні. Оцінка та прогноз рівня життя населення: кол. моногр. / за ред. Е.М. Лібанової; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2019. 270 с. URL:https://idss.org.ua/arhiv/monografia_2019.pdf
 - 22 Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України /О. А. Малиновська. К. : НІСД, 2014. 48 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2014-07/migr_pol-68f1d.pdf
 - 23 Міхавчук Л.Ф. Імміграційна політика Великої Британії в контексті спільної міграційної політики ЄС. Дис. канд. політ. наук: 23.00.04. Чернівці. 2015. 207 С. URL: http://www.chnu.edu.ua/res/chnu/chnu_news/DisertaciaMihavchuk.pdf
 - 24 Мозоль Наталія Правове забезпечення євроінтеграційних процесів України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №9. С.170-174
 - 25 Палагнюк О.В. Зміст та функції державної міграційної політики України. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2013-02\(10\)/10.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2013-02(10)/10.pdf)
 - 26 Пігуль В. В. Стан сучасного ринку праці України. *Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. 2016. № 13. С. 174-179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2016_13_27.
 - 27 Ryndzak O. Evaluation of a population's migration potential as an important component of migration policy. *Economies*. 2019. Volume 7, Issue 3, 72. URL: <https://www.mdpi.com/2227-7099/7/3/72>
 - 28 Риндзак О. Т. Механізми регулювання міграції населення в Європейському Союзі. *Східна Європа: економіка, бізнес, управління*. 2016. №4. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/4_2016/63.pdf
 - 29 Романюк Т. М. Регулювання міждержавних міграцій населення України в контексті європейської інтеграції. *Вісник Прикарпатського університету. Серія : Економіка*. 2014. Вип. 10. С. 167-172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpu_Ekon_2014_10_35.
 - 30 Сокурєнко В.А., Хрякова Н.А. Міграційна політика ЄС: сучасні парадигми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.63.42>
 - 31 Українське суспільство: міграційний вимір: нац. доповідь / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. К., 2018. С. 396 .
 - 32 Фогел Х.Є. Періодизація імміграційної політики Європейського Союзу:

від витоків до сучасності. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2017. Т. 20. № 2(142). С. 32-42.

- 33 Шиманська К.В. Міграція людських ресурсів в умовах геоекономічних трансформацій: регіональний вимір : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2017. 588 с. ISBN 978-966-683-485-3

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.zakon.rada.gov.ua> - офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua/> -- офіційний сайт Кабінету міністрів України.
3. <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сай Державної служби статистики України.
4. <http://old2.niss.gov.ua> – офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень
5. <http://www.nbuv.gov.ua> – електронні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
6. Державна міграційна служба України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://dmsu.gov.ua>
7. Міжнародна організація з міграції (МОМ). Агентство ООН з питань міграції. Офіційний веб-сайт. URL: <http://iom.org.ua/ua>.
8. The International Organization for Migration. URL: <http://www.iom.int>.
9. <https://www.icmpd.org/podcast> - International Centre for Migration Policy Development
10. Офіційний веб-сайт Комісії з Міжнародної міграції Global Commission on International Migration. URL: <http://www.gcim.org/en/>.
11. Офіційний веб-сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі. URL: <http://www.osce.org>.
12. Офіційний веб-сайт Ради Європи. URL: <http://www.coe.int/lportal/web/coe-portal>.
13. Офіційний веб-сайт Управління Верховного комісара ООН у справах біженців. URL: http://www.unhcr.org.ua/unhcr_ukr/index.php?&lang=u.
14. Офіційний веб-сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.kiev.ua/index.htm>.
15. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом 2015-2020/Звіти про виконання Угоди/Євроінтеграційний портал. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/aa_implementation_report_2015-2020_ukr_final_0.pdf
16. Migration and Home Affairs URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-refugees-ukraine_uk#ref-%D1%85%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B9
17. European Union Advisory Mission Ukraine, EUAM. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/>
18. European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine, EUBAM. URL: <https://eubam.org/ua/who-we-are/>
19. Євроінтеграційний портал URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/pravo-yes>

